

Neepitelové nádory dutiny
ústní – nádory měkkých
tkání.

Melanocytární léze.

Orální patologie

Nádory a tumor-like léze měkkých tkání

- x pseudotumorózní léze (tumor-like léze)
- x pravé nádory
- x většina vzácná v ústní dutině
- x diff. dg : hyperplastické léze

Fibrózní léze orální sliznice

Hyperplastické léze:

- epulis (fibrózní, vaskulární, obrovskobuněčná);
- pyogenní granulom;
- fibroepiteliální polyp;
- iritace snímatelnou náhradou a papilární hyperplazie

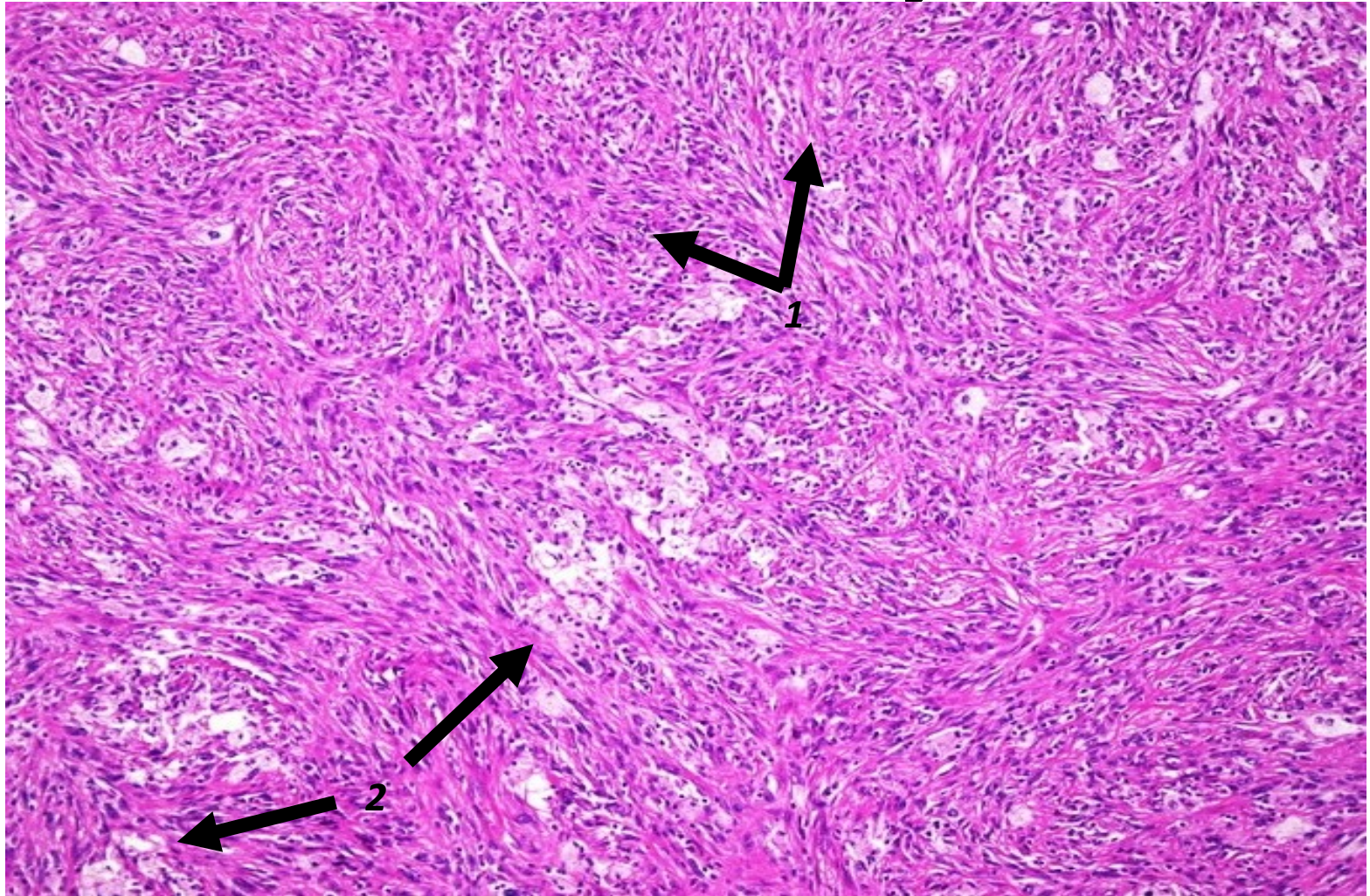
Neoplastické a pseudotumorózní léze:

- periferní odontogenní fibrom;
- fibrosarkom;
- fibrózní histiocytom;
- nodulární fasciitida;
- fibromatóza

Fibrózní histiocytem

- patrná fibrózní + histiocytární diferenciacce
- střední věk a starší jedinci
- bukální a vestibulární sliznice
- nodulární masy různé velikosti

Fibrózní histiocytom

1 - fibroblasty
2 - histiocyty

Nodulární fasciitida

- v ústní dutině vzácně, superficiálně, bolsetivé
- rychle rostoucí pseudosarkomatózní léze
- self-limiting růst klonu neoplastických buněk s fúzním genem – rearanží USP6
- histologicky může připomínat fibrosarkom

Fibromatóza

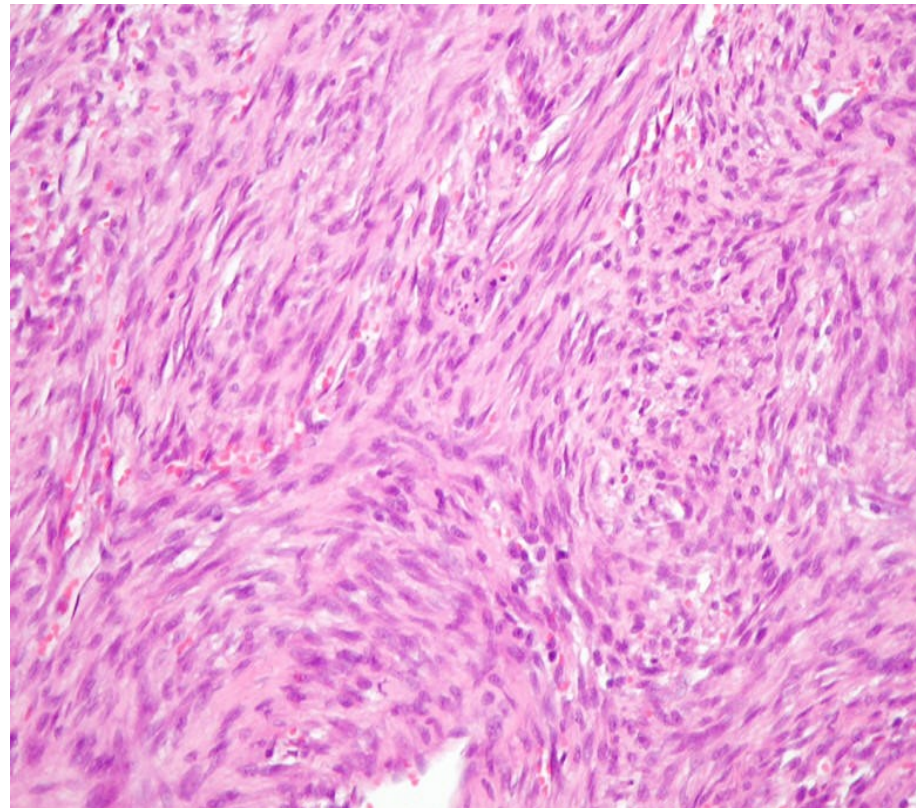
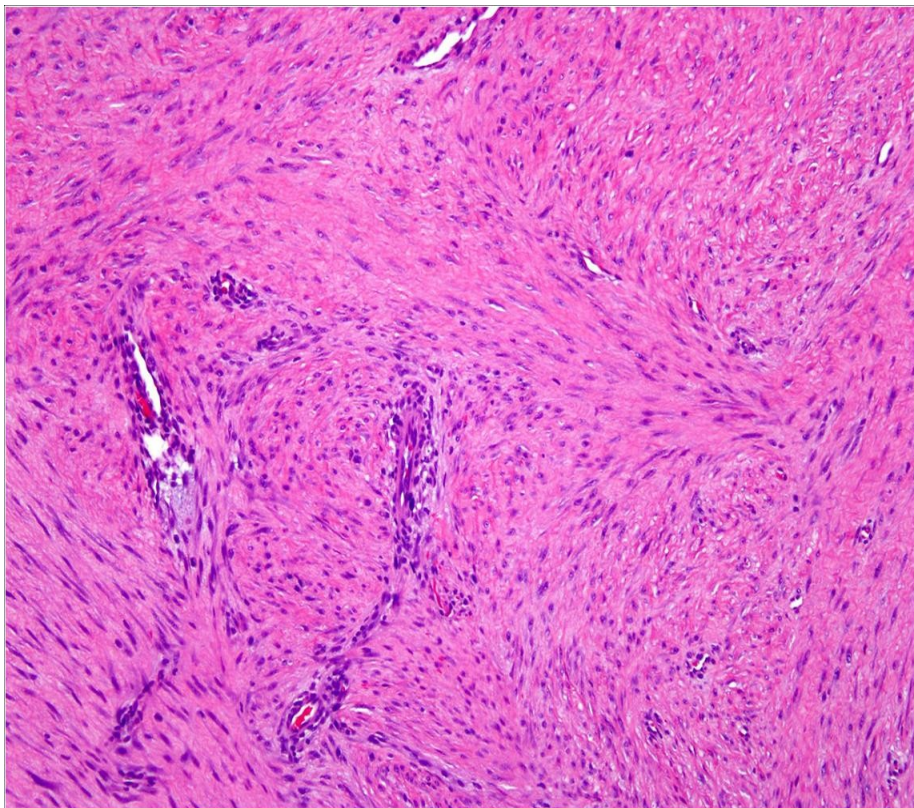
- non-neoplastická ale infiltrativní fibrózní léze
nemetastazuje!!!
- děti nebo mladí dospělí (juvenilní fibromatóza)
- měkké tkáně paramandibulární oblasti
- variabilní velikost → deformity obličeje
- rapidně proliferující tuhá masa + destrukce přiléhající kosti

Mikro: ***proliferace vřetenitých buněk, bez známek cytonukleárních atypií***

Léčba: ***široká excize***

recidiva 23%

Fibromatóza

proliferace vřetenitých buněk, bez známek cytonukleárních atypií

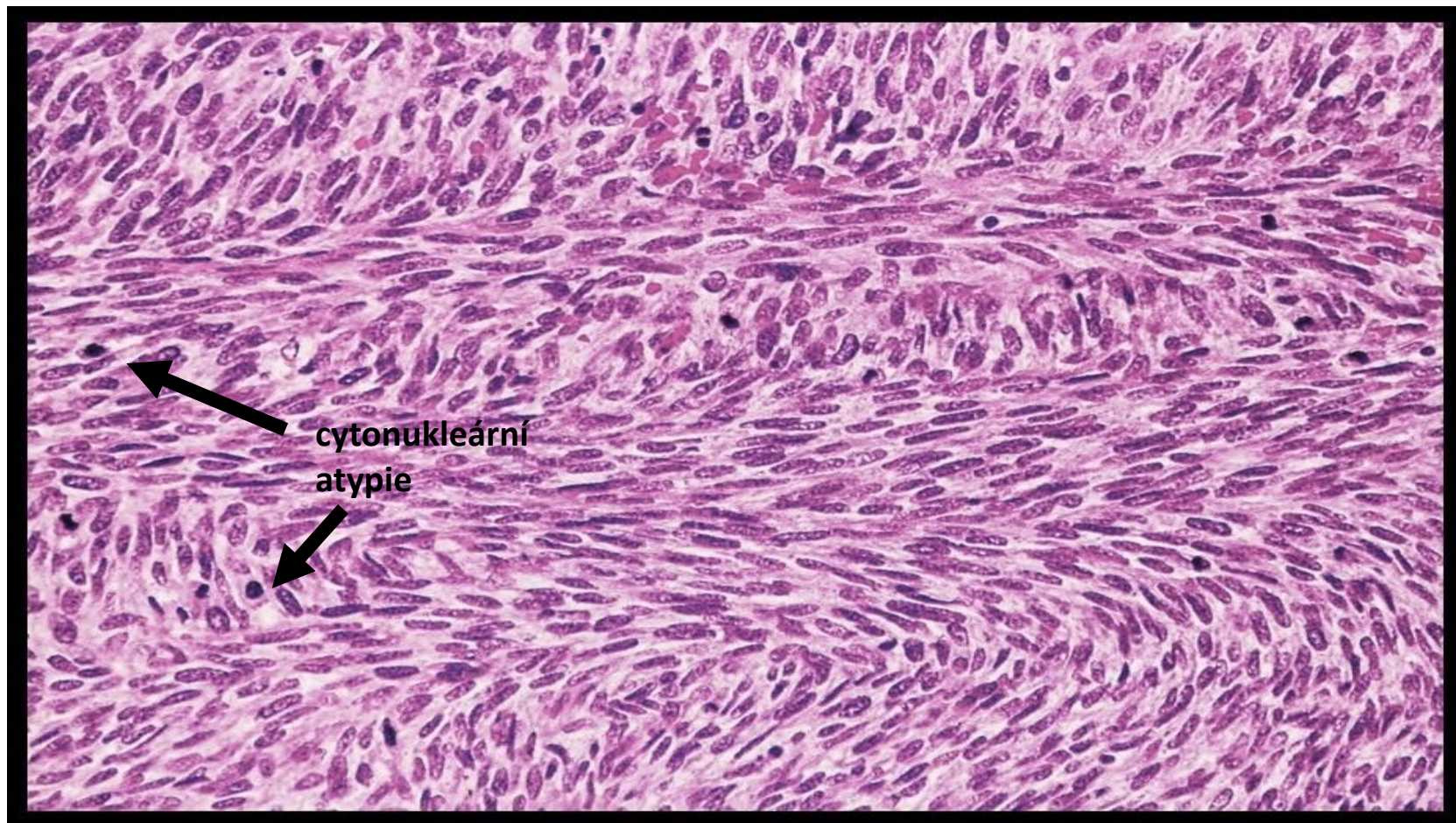

Fibrosarkom

- maligní tumor
- vzácně v ústní dutině
  - dobrá prognóza*
- děti nebo mladí dospělí

Mikro: *krátké fascikly fibroblastů, formace „stromečkovitého“ („herringbone“) vzhledu / „rybí kosti“*

Fibrosarkom

fibroblasty s „herringbone”paternem

Nádory tukové tkáně

Lipom – benigní tumor tukové tkáně

- 40 let a starší

- bukální sliznice a jazyk

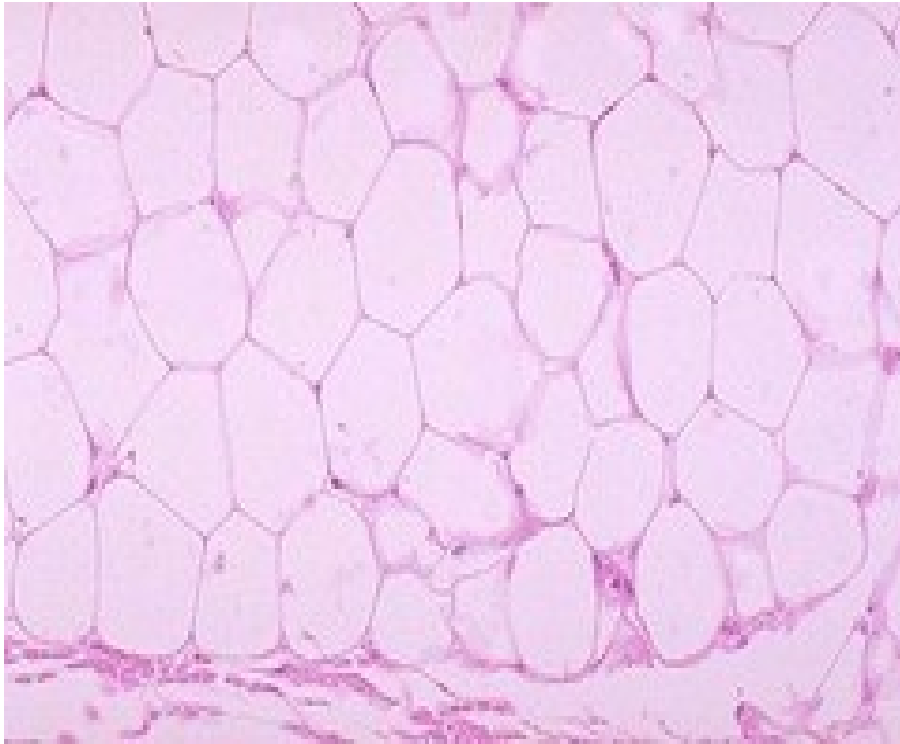
!!! ulcerované „tumor-like“ masy nebo částečně nekrotický tuk u malých dětí – výsledek traumatické herniace bukální sliznice

Makro: *měkká prominující léze žluté barvy*

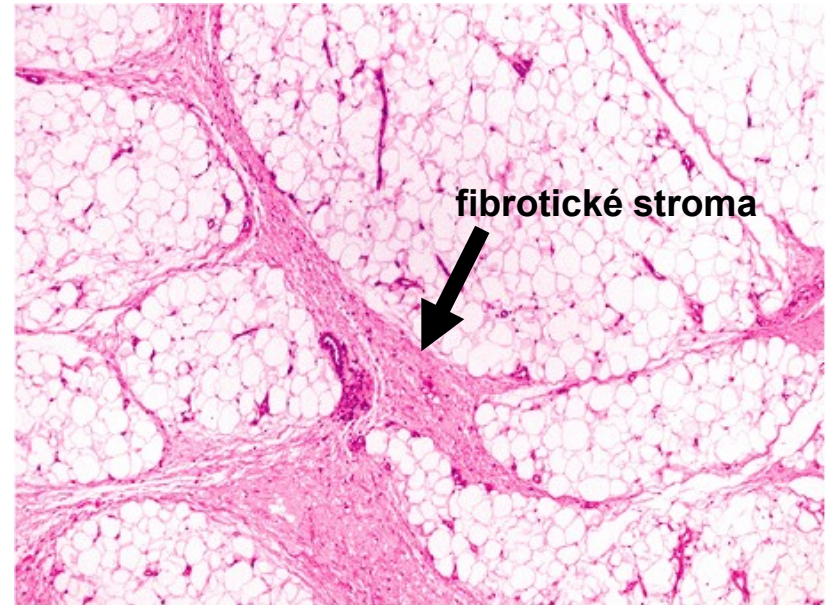
Mikro: *maturovaná tuková tkáň, jemná fibrózní kapsula*

Fibrolipom – *lipom se zvýšeným množstvím fibrotického stromatu*

Nádory tukové tkáně

lipom

fibrolipom

Nádory tukové tkáně

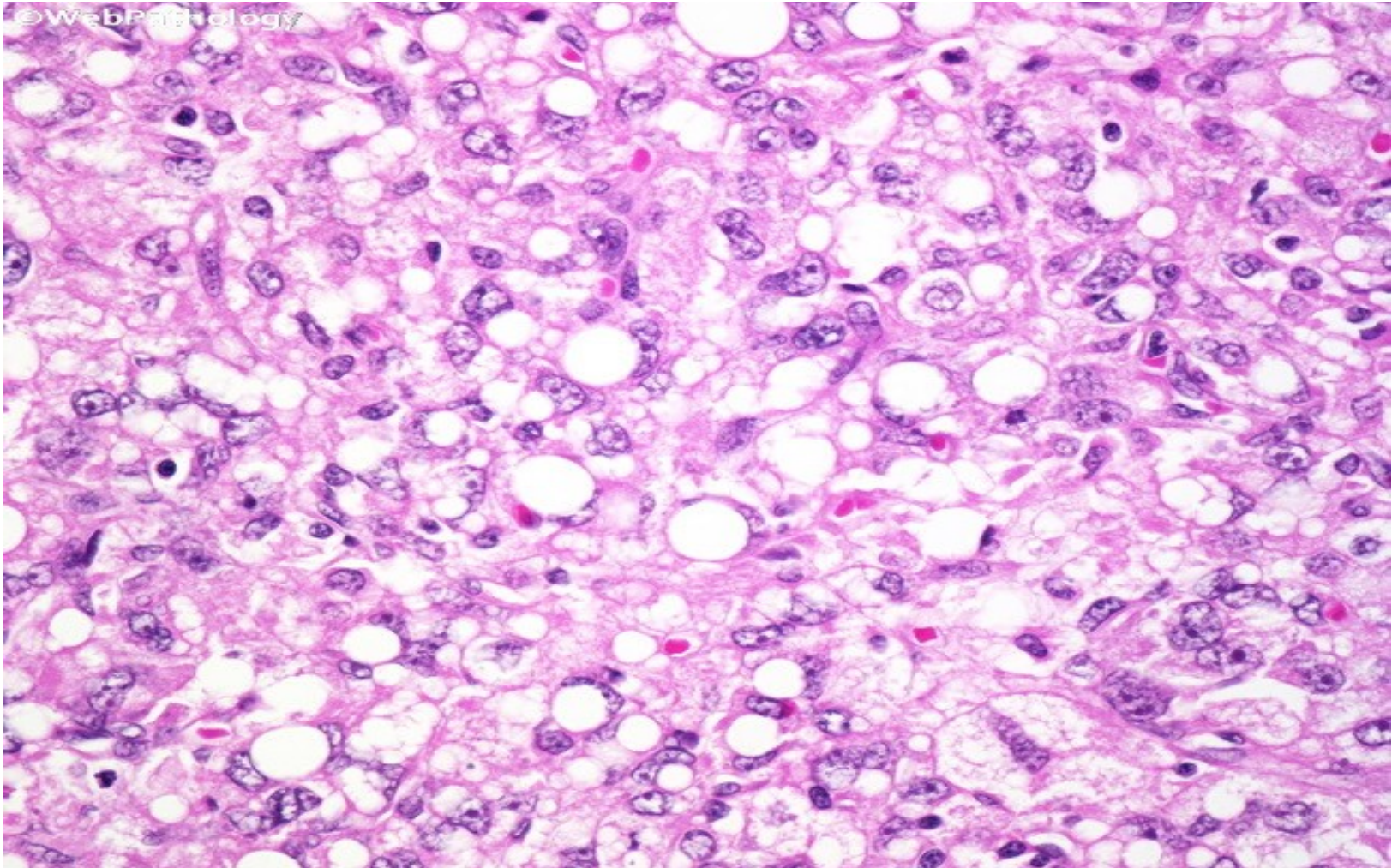
Liposarkom – maligní nádor tukové tkáně

- 40-60 let
- líce, spodina ústní dutiny, jazyk
- podobá se benignímu lipomu + atypická hyperchromní jádra

myxoidní, kulatobuněčný, dobře diferencovaný, pleomorfní, dediferencovaný

V ústní dutině dobrá prognóza!

Liposarkom

lipoblasty s cytonukleárními atypiami

Cévní nádory

Hemangiom – hamartom, benigní nádor

- děti prvního roku života, Ž:M 3:1
- rty, jazyk, bukální sliznice nebo patro

Makro:

- *solitární, ploché nebo prominující léze, tmavě červené –purpurové barvy*
- *typicky při tlaku zbledne*

- **Hereditární hemoragická teleangiektázie (Rendu-Osler-Weberova nemoc)**

- AD, četné teleangiektázie na kůži, sliznicích, ve vnitřních orgánech

- **Sturge-Weberův syndrom (encephalotrigeminální angiomatóza)**

- hemangiomatózní léze na obličeji (n. trigeminus) + hemangiomy a kalcifikace měkké pleny mozku + postižení končetin

Hemangiom

Histologické typy: *kapilární, kavernózní, smíšený*

Komplikace: *ulcerace*

trombóza

organizace

kalifikace

Léčba: *v závislosti na velikosti („pozorné zanedbávání“) - malé léze obvykle bez léčby, může dojít k regresi*

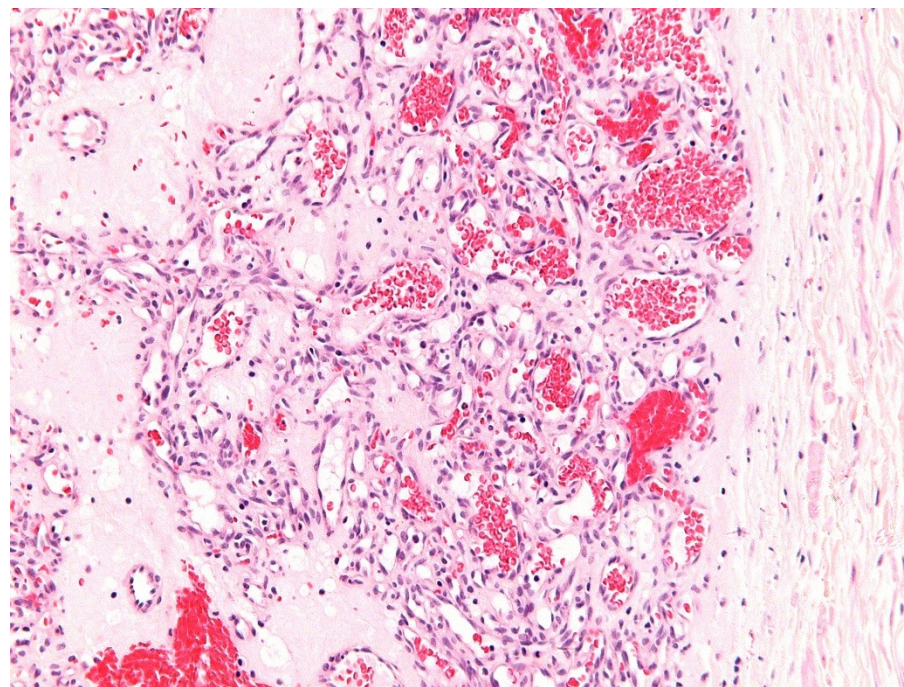
Sublingvální varixy – *nafialovělé venózní ektazie na ventrálním (dolním) povrchu jazyka po 50 letech.*

Hemangiom

sublingvální hemangiom

kapilární typ – proliferace drobných cévních průsvitů

Cévní nádory

Lymphangiom - hamartom, benigní tumor lymfatických cév

- rané dětství

- přední 2/3 jazyka (makroglosie)

trauma → náhlé zvětšení velikosti

Makro: zdrsňělý, „oblázkový“ povrch

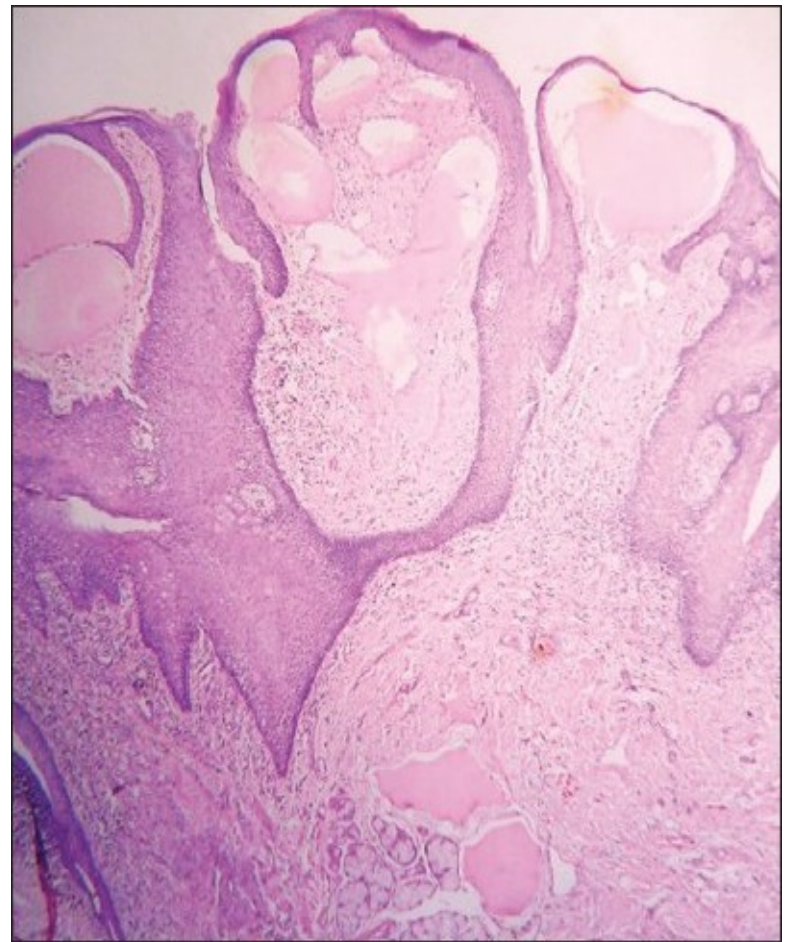
Mikro: *dilatované vaskulární prostory vystlané endotelem, obsahující lymfu*

Cystický hygrom – *velké měkké zduření (>10 cm) v oblasti hlavy a krku, může zasahovat až do ústní dutiny*

Lymfangiom

“oblázkový“ povrch jazyka

***dilatované lymfatické cévy
subepiteliálně***

Nádory periferních nervů

1. Neurofibrom

- solitární
- mnohočetný

2. Neurinom (Schwannom, neurilemmom)

3. Mnohočetné slizniční neuromy (MEN sy)

4. Traumatický neurom

Nádory periferních nervů

Neurofibrom – současná proliferace Schwannových buněk a fibroblastů

- mladí dospělí, děti
- solitární léze – *jazyk, bukální sliznice, ostře ohraničený nodulus*
- při mnohočetném výskytu může být součástí **neurofibromatóz (1. a 2. typu)**

Von Recklinghausenova nemoc (NF-1):

- AD, mutace NF1 genu na 17. chromosomu (17q11.2)
- zvýšená pigmentace kůže (skvrny barvy „bílá káva“) + postižení kožních nervů + pihy v kožních záhybech + orální léze
- !!! Může být asociovaná s tumory CNS, leukémiemi, RMS, WT...

Nádory periferních nervů

Orální léze:

- zduření sliznice jazyka, dásní
- zvětšení fungiformních papil
- stlačení struktur foramen mentale
- zvýšení kostní denzity

Riziko malignizace → maligní nádor pochev periferních nervů (MPNST, neurofibrosarkom) 5-15%

Léčba: *neexistuje specifická terapie*

Neurofibromatóza

Postižení kožních nervů + zduření sliznice jazyka, dásní

Nádory periferních nervů

Neurinom (neurilemmom, Schwannom) - benigní neoplazie ze Schwannových buněk

- mladí dospělí a střední věk
- **roste v souvislosti s periferními nervy**
- jazyk, uvnitř kosti zadní části mandibuly

Makro: ***různá velikost, opouzdřený vejčitý tumor***

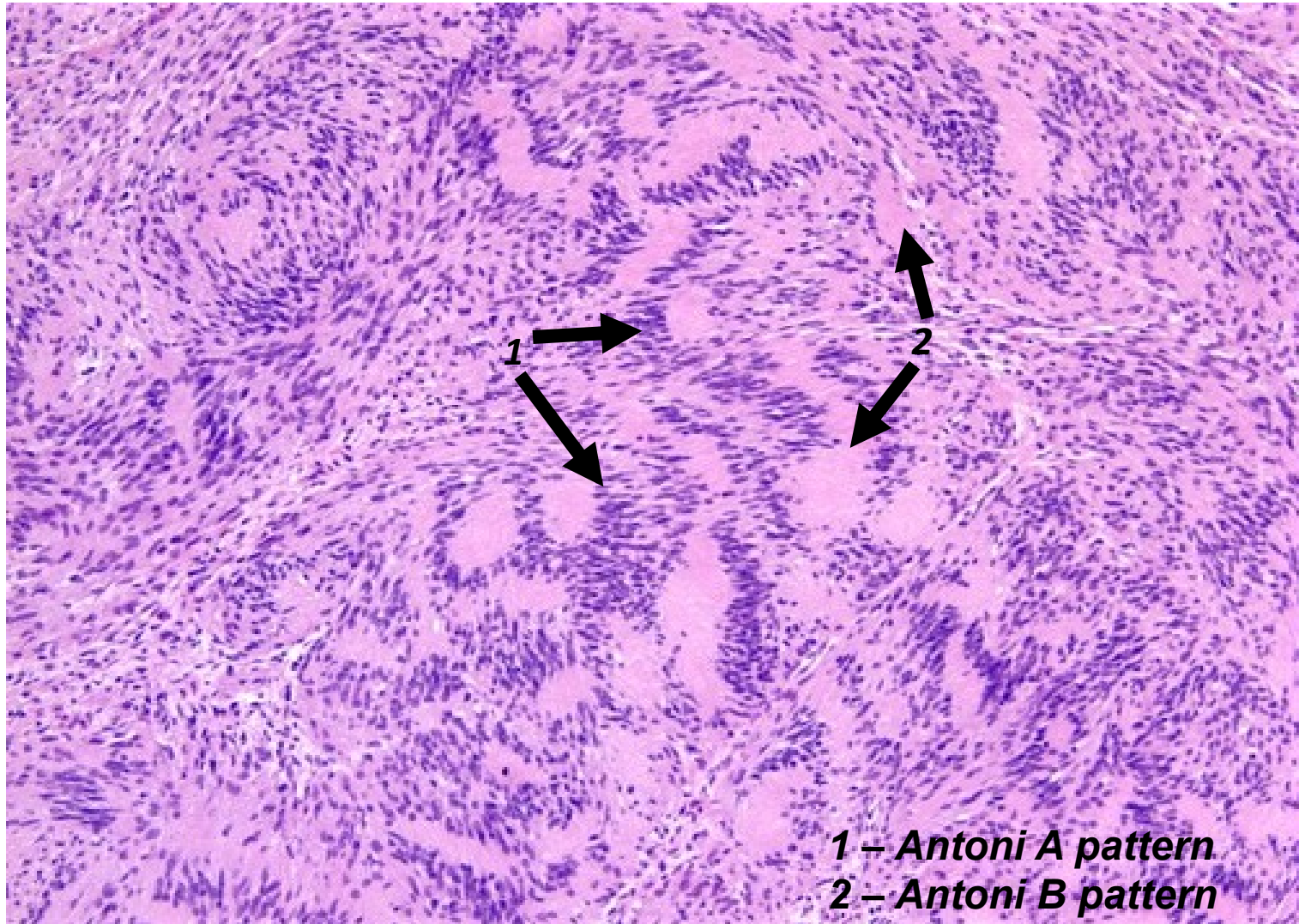
Mikro: ***2 paterny – Antoni A (Verocayova tělíska, palisádování jader)***

Antoni B (hypocelulární myxoidně degenerované úseky)

Léčba: ***chirurgická excize***

Neurinom (Schwannom)

Traumatický neurom

syn. amputační neurom – “tumor-like“ reaktivní proliferace Schwannových buněk

- příčina: poškození svazků nervových vláken
- dospělí středního věku, Ž>M
- oblast foramen mentale, jazyk, dolní ret
- bolestivá léze!!!

Makro: ***drobný nodulus***

Micro: ***proliferace maturovaných nervových vláken, fibrotické***

Léčba: chirurgická excize (vč. poškozeného nervového svazku)

Nádor z granulárních buněk

- tumor neznámého původu (dříve se označoval jako myoblastom z granulárních buněk)
- v různém věku
- dorzální povrch sliznice jazyka

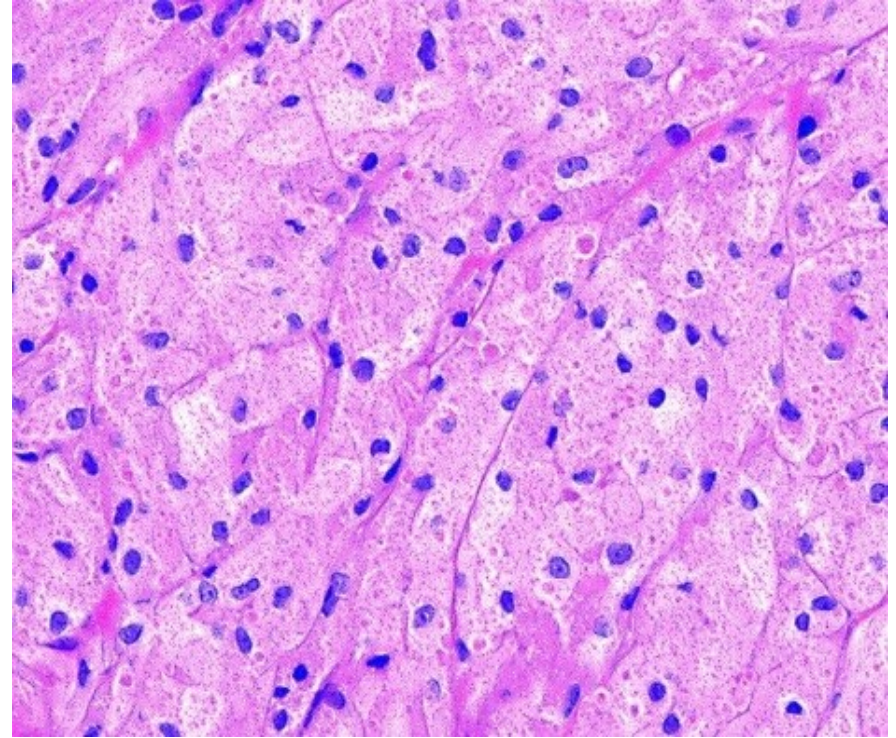
Makro: *neopouzdřená léze*

Mikro: *velké buňky s granulární cytoplazmou, sliznice nad lézí s pseudoepitelimatózní hyperplazií*

Nádor z granulárních buněk

neopouzdrěná léze sliznice jazyka

velké buňky s granulární cytoplazmou

Nadory svalové tkáně

Leiomyom – benigní tumor z hladké svaloviny

(v.s. v ústní dutině vychází z hladké svaloviny stěny krevních cév)

Leiomyosarkom a rhabdomyosarkom - oba velmi vzácné v
ústní dutině

Melanocytární léze

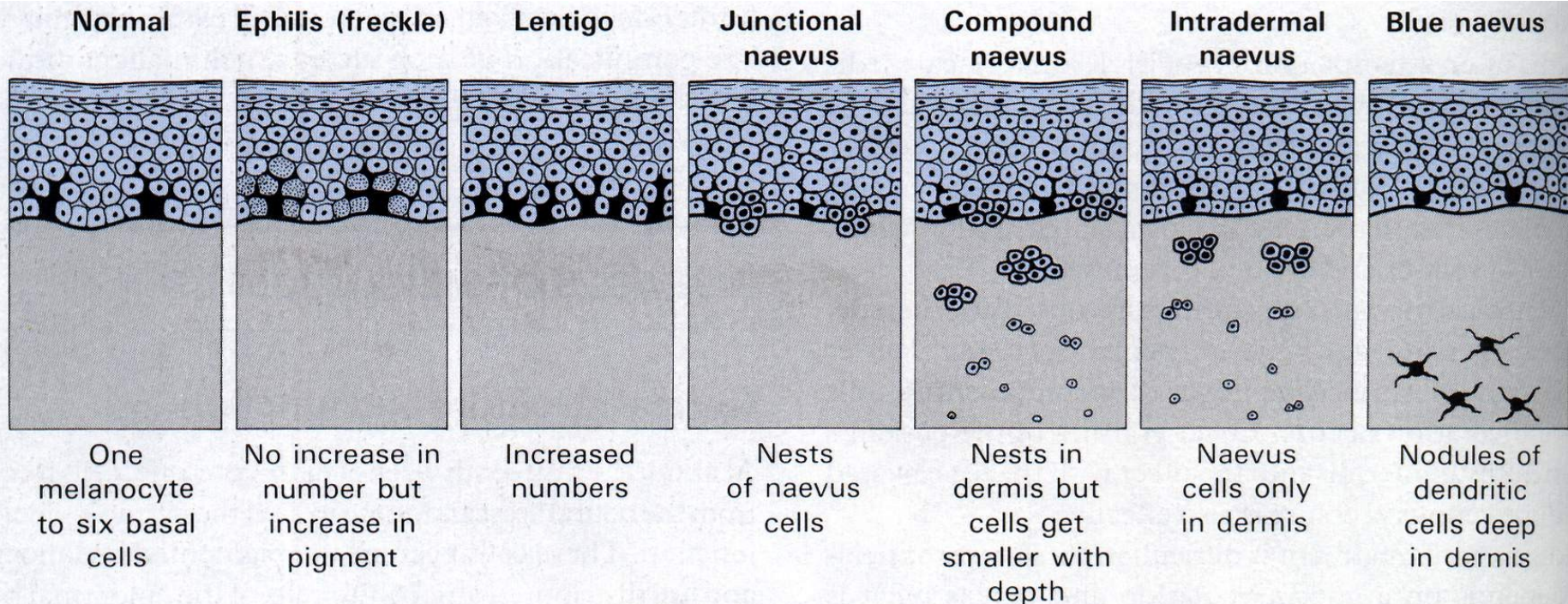
- **Benigní:**
  - piha (ephelides)
  - benigní lentigo
  - pigmentové névy
  - névus Spitzové
  - dysplastický (atypický) névus
- **Maligní melanom:**
  - lentigo maligna
  - povrchově se šířící MM
  - nodulární MM
  - akrolentiginózní melanom

Pigmentový névus

- benigní tumor, většinou získaný během života
- kongenitální névy bývají rozsáhlejší
- mikro:
  - **junkční névus**
    - skupiny pigmentových bb.(= hnízda) proliferují v dermoepidermální junkci
  - **smíšený névus**
    - hnízda jsou jak v junkční zóně, tak v dermis, kde jsou i ve formě pruhů
  - **intradermální névus**
    - výše popsané změny jsou pouze v dermis

Melanocytární afekce

kopie

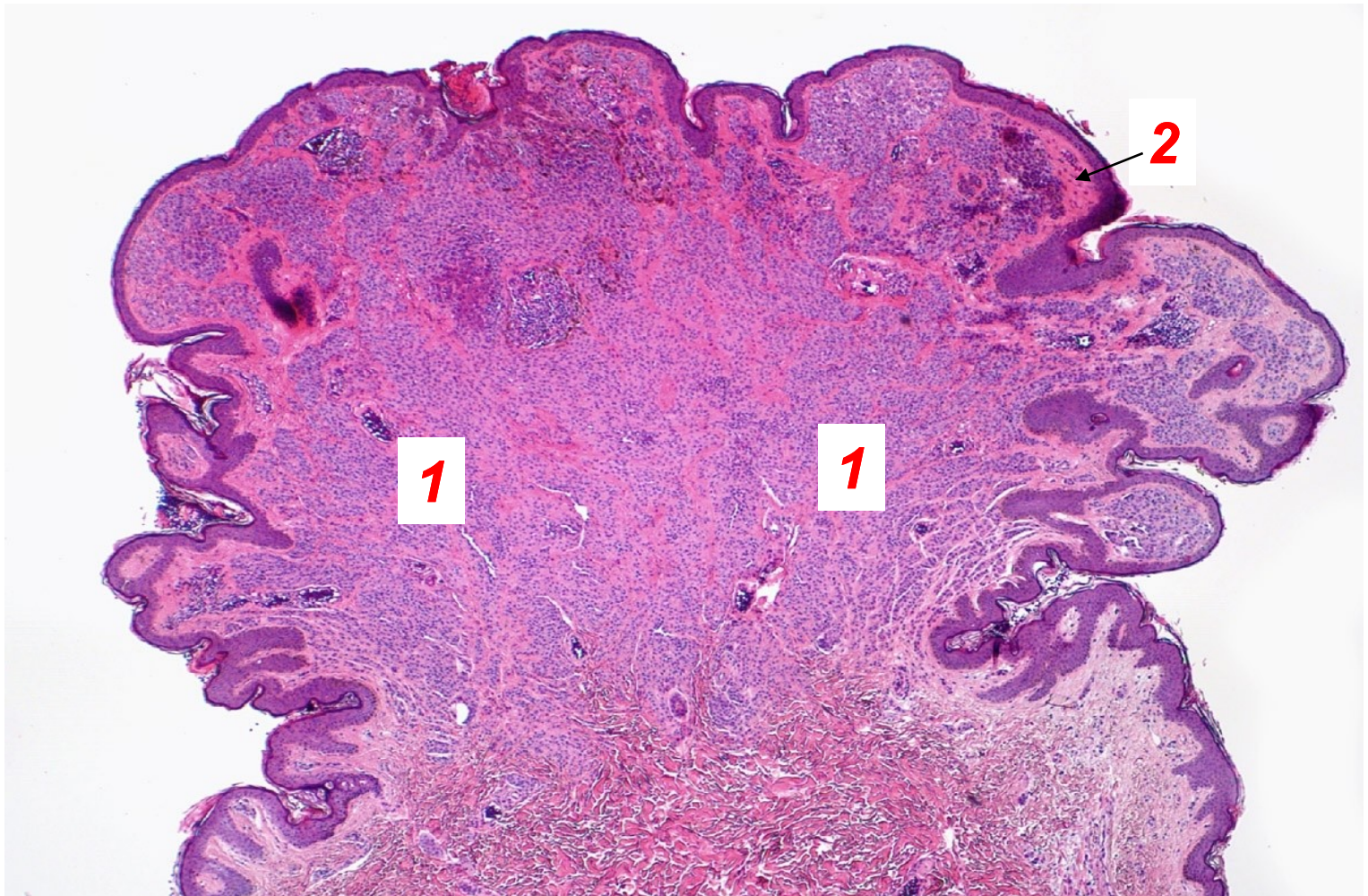

Melanocytární névus

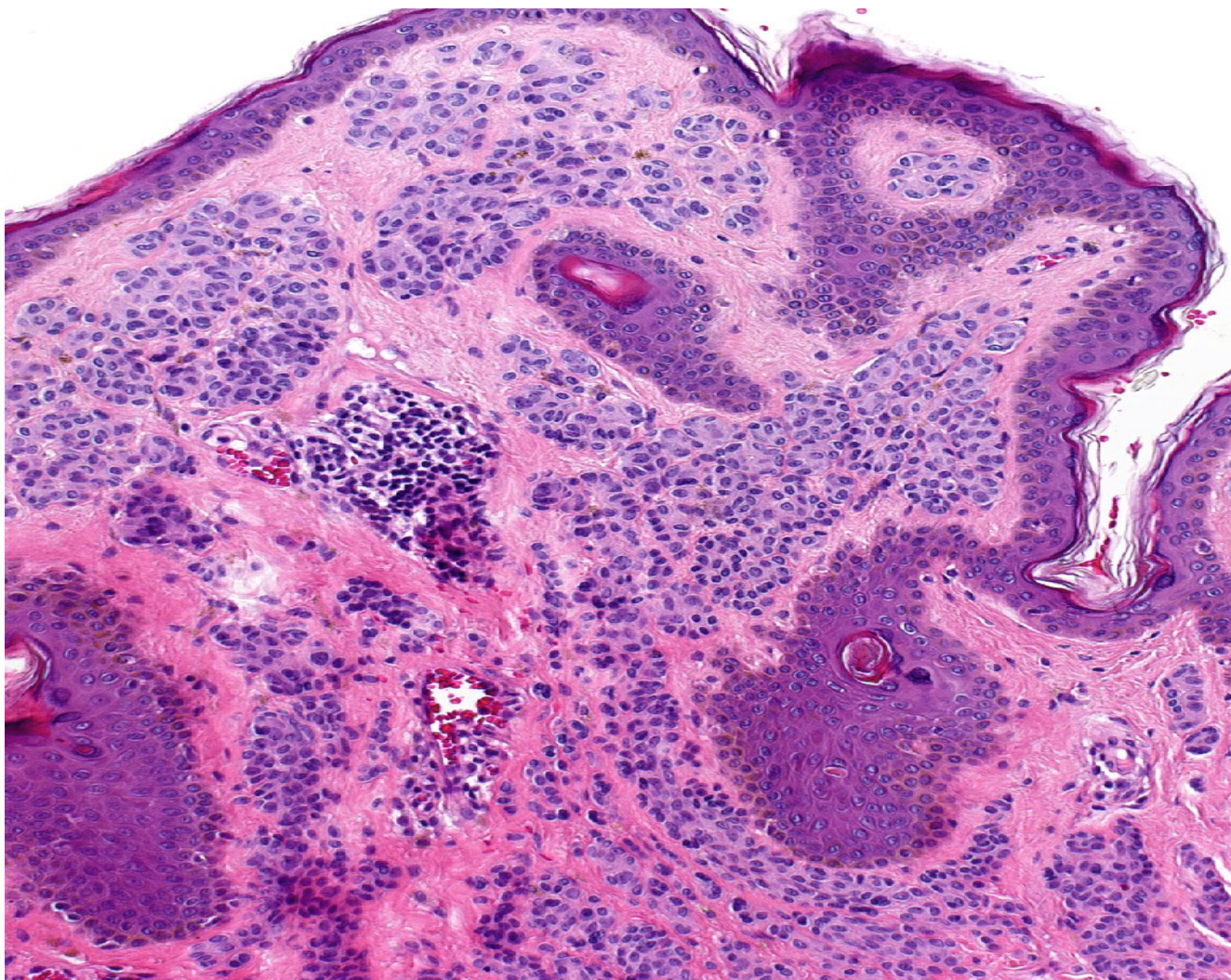

Intradermální melanocytární névus

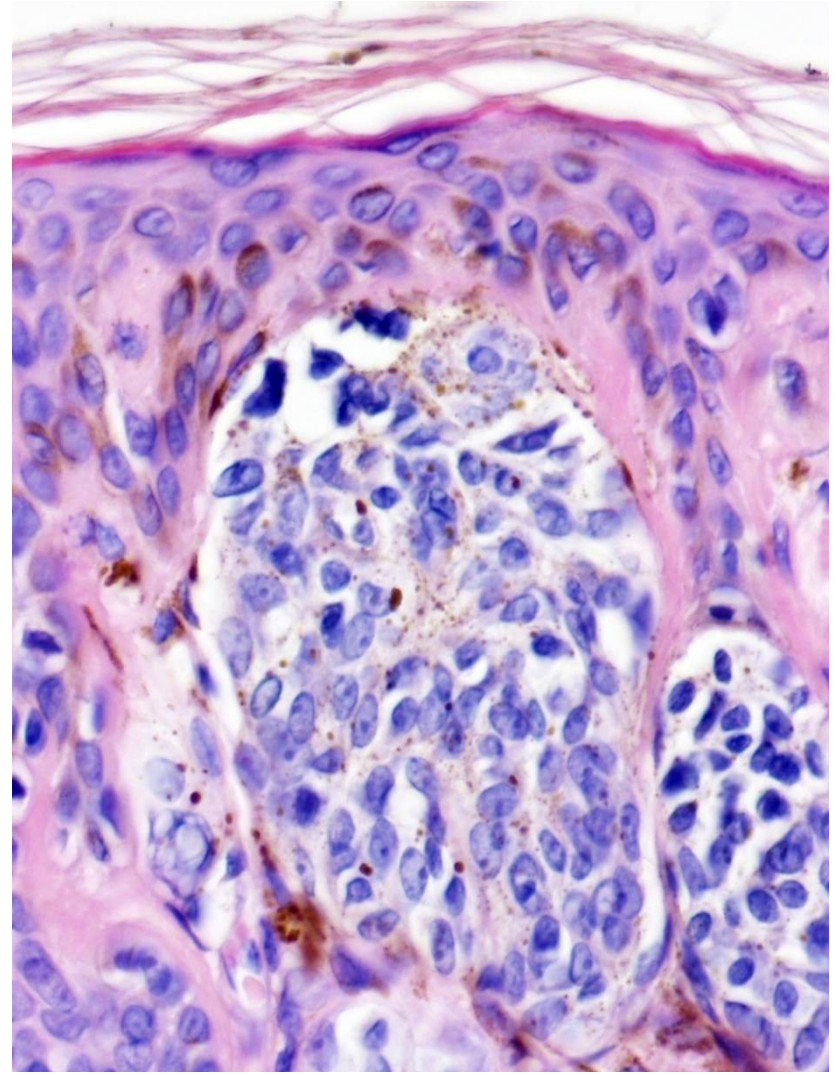
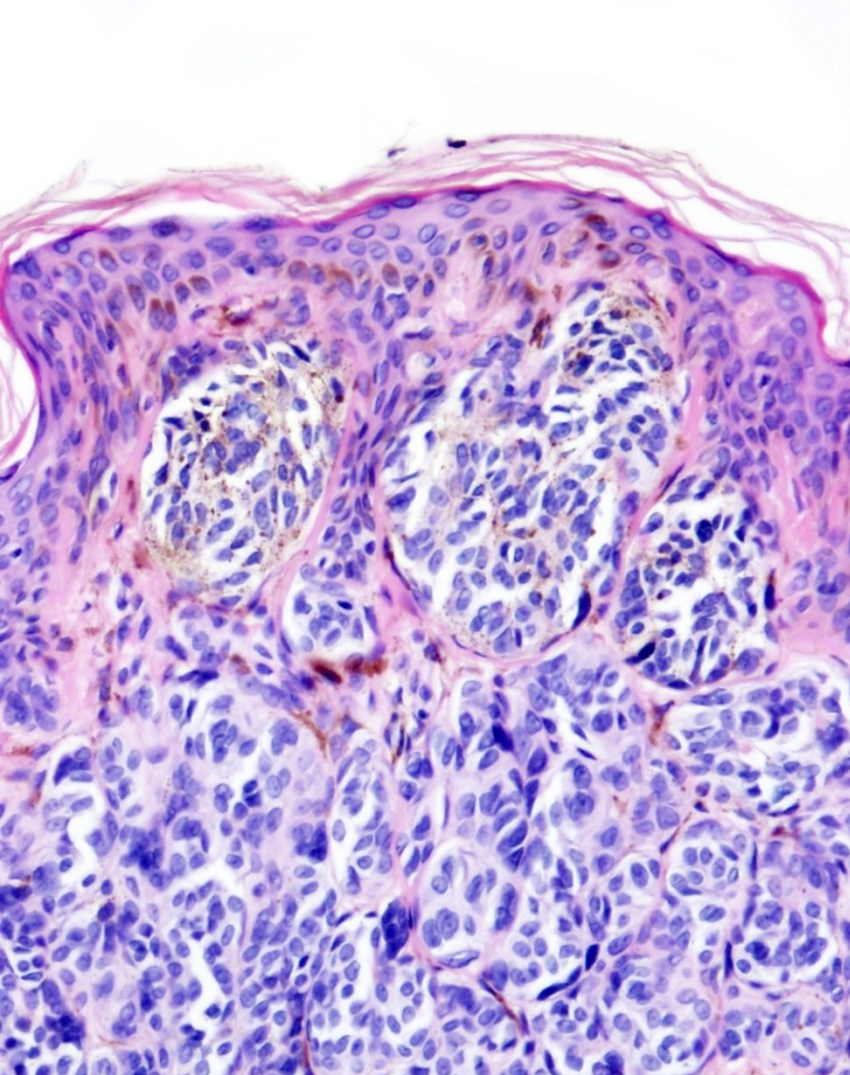

1. Melanocyty
2. Vrstva papilárního kória oddělující hnízda melanocytů od epidermis

Intradermální melanocytární névus

Smíšený pigmentový névus

Maligní melanom

- **vzniká:**
  - malignizací névů
  - de novo
- **výskyt:**
  - kůže
  - sliznice
  - oko
  - meningy

Maligní melanom

- **makro:**
  - v časných stádiích podobnost s mateřským znaménkem
  - nepravidelné okraje
  - nepravidelná pigmentace
  - v pozdějších stádiích léze ulceruje, tmavne, krvácí
- klinicky tzv. **ABCD** pravidlo
  - **A**ssymetry
  - irregular **B**order
  - uneven **C**olour
  - **D**iameter > 6mm

Maligní melanom

- **mikro:**

- **asymetrie léze**
- atypické pleomorfní epiteloidní či vřetenité buňky
- velká hyperchromní jádra s výraznými **jadérky**
- **mitózy** (v atypických lokalizacích)
- nepravidelné hrubě granulární pigmentace
  - ale i kompletně apigmentované formy
- **imunoprofil:**
  - melan A, HMB-45, S-100

Maligní melanom

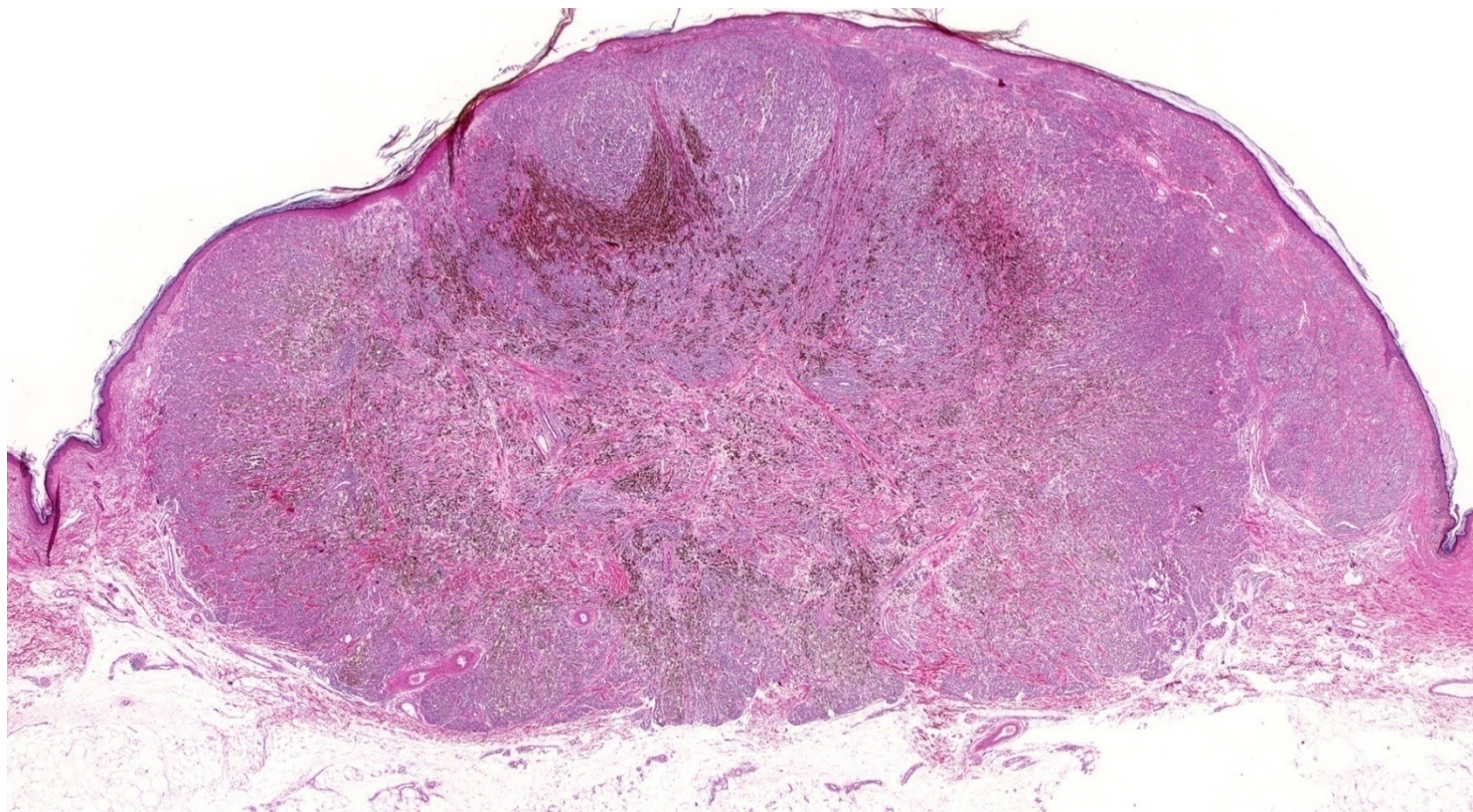
- **3 růstové fáze:**
  - melanoma in situ (intraepidermální fáze)
  - **radiální růstová fáze - superficiálně se šířící MM**
    - superficiální růst intraepiteliálně s laterálním šířením a invazí do papilární dermis
  - **vertikální růstová fáze – nodulární MM**
    - invaze do retikulární dermis
    - klon buněk s metastatickým potenciálem

***Maligní melanom
vertikální růstová fáze s nodulem***

Nodulární maligní melanom

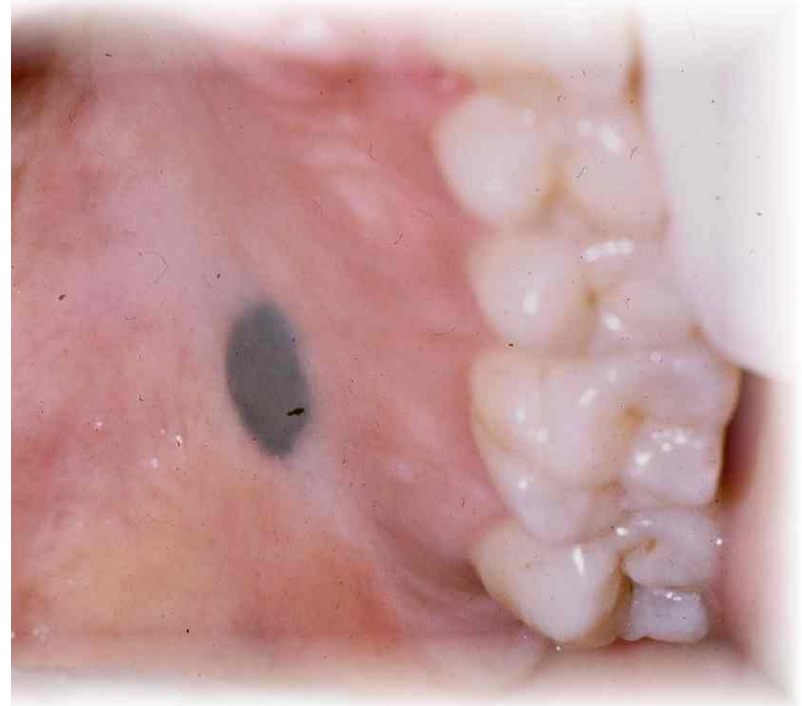
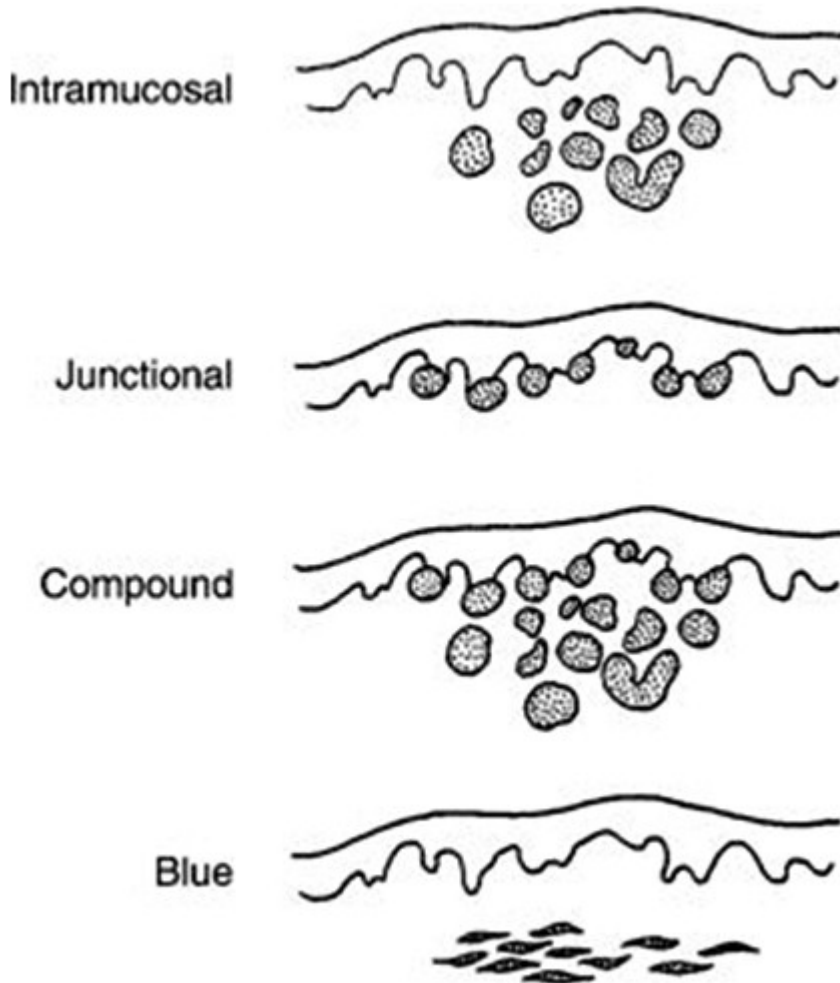

Rozsáhlý tumor zasahující do tukové tkáně, bez výrazné horizontální složky;
fokálně výrazná tvorba melaninu

Melanocytární névy v ústní dutině

- lehce prominující, pigmentované léze na tvrdém patře nebo bukální sliznici
- hamartomatózní léze
- **nejčastější intramukozální typ** (ekvivalent intradermálního névu v kůži)

Melanocytární névy v ústní dutině

Maligní melanom (MM) v ústní dutině

- vzácně v ústní sliznici
- M>Ž
- zadní část alveolárního hřebenu maxily a tvrdé patro
- velmi pokročilá a rozsáhle invazivní léze při aspekci
- u 1/3 případů MM v anamneze přítomnost předchozí pigmentované léze v této oblasti
- většinou tmavě hnědá nebo modro černá léze s nerovným nodulárním nebo papilárním povrchem
- histologicky: výrazně pleomorfní, různé množství melaninu
- většinou špatná prognóza

Maligní melanom

